

Vergaderjaar 2001–2002

23 490

Ontwerpbesluiten Unie-Verdrag

Nr. 207

¹ Samenstelling:

Leden: Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Scheltema-de Nie (D66), Zijlstra (PvdA), Apostolou (PvdA), Middel (PvdA), Van Heemst (PvdA), Dittrich (D66), ondervoorzitter, Rabbae (GroenLinks), Van Oven (PvdA), Kamp (VVD), Rouvoet (ChristenUnie), O.P.G. Vos (VVD), Passtoors (VVD), Van Wijmen (CDA), De Wit (SP), Ross-van Dorp (CDA), Niederer (VVD), Nicolai (VVD), Halsema (GroenLinks) Weekers (VVD), Van der Staaij (SGP), Wijn (CDA)
Plv. leden: Wagenaar (PvdA), Balkenende (CDA), Cörüz (CDA), Van Vliet (D66), Duijkers (PvdA), Kuijper (PvdA), Albayrak (PvdA), Barth (PvdA), Hoekema (D66), Karimi (GroenLinks), Santi (PvdA), Luchtenveld (VVD), Slob (ChristenUnie), Van den Doel (VVD), Rijpstra (VVD), Rietkerk (CDA), Marijnissen (SP), Buijs (CDA), Van Baalen (VVD), Van Blerck- Woerdman (VVD), De Vries (VVD), Van Walsem (D66), De Pater-van der Meer (CDA), Arib (PvdA)

² Samenstelling:

Leden: Te Veldhuis (VVD), ondervoorzitter, De Cloe (PvdA), voorzitter, Van den Berg (SGP), Van de Camp (CDA), Scheltema-de Nie (D66), Van der Hoeven (CDA), Van Heemst (PvdA), Noorman-den Uyl (PvdA), Hoekema (D66), Rijpstra (VVD), O.P.G. Vos (VVD), Rehwinkel (PvdA), Wagenaar (PvdA), Luchtenveld (VVD), De Boer (PvdA), Duijkers (PvdA), Verburg (CDA), Rietkerk (CDA), Halsema (GroenLinks), Kant (SP), Balemans (VVD), De Swart (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), Slob (ChristenUnie), Pitstra (GroenLinks)
Plv. leden: Van Beek (VVD), Zijlstra (PvdA), Ravestein (D66), Van Wijmen (CDA), Bakker (D66), Balkenende (CDA), Barth (PvdA), Gortzak (PvdA), Dittrich (D66), Cherribi (VVD), Van den Doel (VVD), Van Oven (PvdA), Apostolou (PvdA), Cornielje (VVD), Kuijper (PvdA), Belinfante (PvdA), Mosterd (CDA), Th.A.M. Meijer (CDA), Van Gent (GroenLinks), Poppe (SP), Van Splunter (VVD), Nicolai (VVD), Wijn (CDA), Rouvoet (ChristenUnie), Rabbae (GroenLinks)

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 18 oktober 2001

De vaste commissie voor Justitie¹ en de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties² hebben op donderdag 11 oktober 2001 overleg gevoerd met minister Korthals over **de geannoteerde agenda voor de JBZ-Raad**.

Van het overleg brengen de commissies bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
Swildens-Rozendaal

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
De Cloe

De griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Pe

Stenografisch verslag van een algemeen overleg van de vaste commissie voor Justitie en de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Donderdag 11 oktober 2001

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Swildens-Rozendaal

Aanwezig zijn 7 leden der Kamer, te weten:

Van Oven, Hoekema, Niederer, Rietkerk, Van der Staaij, Halsema en Swildens-Rozendaal,

en de heer Korthals, minister van Justitie, die vergezeld is van enige ambtenaren van zijn ministerie, van wie de heer J. Demmink deelnam aan de beantwoording.

Aan de orde is de behandeling van:

- **de geannoteerde agenda voor de bijeenkomst van de gecombineerde Raad (Ecofin/JBZ) van 16 oktober 2001;**
- **de geannoteerde agenda voor de extra JBZ-Raad van 16 oktober 2001;**
- **de brief van de minister van Justitie van 10 oktober.**

De **voorzitter**: Ik moet u meedelen dat gisteravond laat nog informatie uit Brussel naar de griffie is gefaxt. Die informatie hebt u vanochtend pas gekregen. Het lijkt mij goed als wij de minister dadelijk de gelegenheid geven om eerst nog mondeling wat aanvullende informatie te geven.

Minister **Korthals**: Voorzitter. Zoals u al zei, is er gisteren een nieuw tekstvoorstel van het Belgische voorzitterschap verschenen voor het kaderbesluit bestrijding terrorisme. Als het goed is, beschikt de Kamer in ieder geval sinds vanmorgen over deze tekst. Er zijn twee vragen gesteld die in de komende JBZ-raad behandeld dienen te worden. De eerste heeft betrekking op het harmoniseren van straffen en de tweede op de rechtsmacht.

Ik zal beginnen met een toelichting op de eerste vraag. Het voorzitterschap stelt een bepaling voor over straffen. Deze is sterk vereenvoudigd ten opzichte van het eerdere voorstel van de Commissie. Het voorstel luidt nu kortweg als volgt. Uitgangspunt is dat voor terroristische misdrijven zwaardere vrijheidsstraffen dienen te gelden dan die voor de vergelijkbare commune delicten. Voor het leidinggeven aan een terroristische organisatie wordt een minimum-maximumstraf voorgesteld van twintig jaar gevangenisstraf. Voor de overige handelingen betreffende deelneming aan een terroristische organisatie wordt een minimum-maximumstraf van acht jaar voorgesteld. Mijn eerste indruk is dat wij dit positief kunnen bejegenen. Wel heb ik enige aarzelingen bij de voorgestelde twintig jaar voor het leidinggeven aan een terroristische organisatie. Het gaat hier immers om het leidinggeven aan een organisatie, waarbij nog geenszins sprake hoeft te zijn van het daadwerkelijk plegen van enig strafbaar feit. Op deelneming aan een criminele organisatie staat in Nederland thans zes jaar. Indien sprake is van leidinggeven, kan de straf met een derde worden verhoogd. Er kan dus een straf van acht jaar worden opgelegd. Ik zou graag bij deze systematiek willen aansluiten. Op deelneming aan een terroristische organisatie wordt een straf van ten minste acht jaar voorgesteld. De straf voor het leidinggeven van zo'n organisatie zou dan op bijvoorbeeld twaalf jaar kunnen worden gesteld. Gelet op ons systeem van meerdaadse samenloop zou die straf kunnen oplopen tot zestien jaar, indien naast het leidinggeven ook daadwerkelijk strafbare feiten worden gepleegd.

De tweede vraag gaat over de rechtsmacht. Het voorzitterschap heeft een rechtsmachtbepaling voorgesteld die aanzienlijk verder gaat dan het eerdere voorstel van de commissie. De ambitieuze aanpak wordt door Nederland ondersteund. Doel van de rechtsmachtbepaling dient naar onze mening te zijn het voorkomen van zogenoemde "safe havens". De voorliggende tekst schiet daarin echter naar mijn oordeel zijn doel voorbij. Door de voorgestelde aanpak worden in de genoemde gevallen steeds alle lidstaten gelijkelijk bevoegd, een vervolging in te stellen. Dit zal zonder twijfel aanleiding zijn voor rechtsmachtgeschillen en deze rechtsmachtgeschillen zullen niet bijdragen aan een spoedige en adequate vervolging van terroristen. Ook verhoudt zich dit niet met artikel 31d van het Verdrag van Amsterdam. Daarin wordt juist aangedrongen op het voorkomen van rechtsmachtgeschillen.

De voorgestelde ambitieuze aanpak wordt naar mijn mening gerealiseerd met het door de juridische dienst van de Raad voorgestelde derde lid van artikel 9. Dit kan dan ook vooralsnog op steun rekenen. Hierin is het beginsel vastgelegd van aut dedere/aut iudicare: overleveren of rechtspreken. Dit betekent kortweg dat een staat waar de verdachte zich bevindt óf zelf tot vervolging dient over te gaan óf de verdachte dient uit te leveren. Dit heeft het beoogde gevolg dat een terrorist binnen de EU geen toevluchtsoord zal kunnen vinden. Voor de duidelijkheid wil ik over dit kaderbesluit nog zeggen dat er op 22 en 23 oktober wederom in CATS wordt gesproken over de overige artikelen van het besluit. Mijn voornemen is om direct na 23

oktober een stuk aan de commissie te doen toekomen. Het gaat om een analyse van het dan voorliggende kaderbesluit terrorisme en het dan voorliggende aanhoudingsbevel, zodat het in eerste instantie besproken zal kunnen worden op 30 oktober. Dan spreken wij over het Europees strafrecht. Daarna komen de normale stukken aan de orde, ook voor de JBZ-raad, die is voorzien voor 16 november. Dan krijgen wij de definitieve beslissing over alles vlak voor 6 of 7 december. Ik zal de Kamer zo snel mogelijk op de hoogte stellen, zeker wanneer ik denk dat het politiek relevant is. Wij moeten allemaal waakzaam zijn, want de laatste weken gaat het ongelooflijk snel. De druk is erg hoog met het oog op de datum van 6 of 7 december.

Dan wijd ik nog een enkel woord aan het toepassingsbereik van het Europese aanhoudingsbevel. Daar is ook een vraag over gesteld. De voorstellen voor het toepassingsbereik vallen in twee categorieën uiteen. De eerste variant is algemene werking zonder dubbele strafbaarheid. Dat wil zeggen dat het voldoende is dat het gaat om een strafbaar feit in de lidstaat waar het Europees aanhoudingsbevel wordt afgegeven. De tweede tot en met de vierde variant zijn eigenlijk drie vormen van de dubbele strafbaarheid. Nummer twee houdt in algemene werking, mits dubbel strafbaar. Nummer drie betreft alleen de delicten genoemd op de lijst en dus in beide lidstaten strafbaar.

Nummer vier is een combinatie van de eerder genoemde nummers twee en drie. Men heeft waarschijnlijk nog niet helemaal paraat hoe het nu precies zit, maar ik geef aan wat de lijnen zijn. Ik ben van oordeel dat wij dienen vast te houden aan de dubbele strafbaarheid. Ik vind ook dat wij daarbij dienen te streven naar een ruim toepassingsgebied. Als dat voor december niet lukt, moeten wij maar voorlopig met een lijst van delicten genoegen nemen. Ik zeg dat omdat dit de insteek wordt van de Nederlandse regering.

Vraag 2.1 betreft een oordeel over de toetsing door de rechter. De vraag over de aard van de rechterlijke toetsing vind ik ook nog niet zo helder. De in het stuk vermelde eerste variant, namelijk dat de rechter alleen maar de rechtmatigheid van de detentie toetst spreekt niet aan. Ik vraag mij daarbij ook af

wie dan beslist of de betrokkene wordt uitgeleverd. Ik ben er voorstander van dat de rechter ook inhoudelijk naar de zaak kijkt, dus de tweede variant. In welke mate dat precies moet gebeuren, is nog voorwerp van overleg. Zoals bekend is het de bedoeling om de toetsingscriteria te vereenvoudigen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Kunt u de tweede variant nog even voorlezen?

Minister **Korthals**: Dat wil zeggen dat de rechter rechtmatig toetst en kijkt naar de overlevering. Dan wordt van ons een oordeel gevraagd over vast te leggen termijnen. Ik ben van oordeel dat het Europees aanhoudingsbevel moet leiden tot snellere uitlevering. Het afspreken van vaste termijnen kan voordelen hebben, maar dan moeten ze wel realistisch zijn. Zoals bekend voorzien wij twee varianten, te weten de betrokkene stemt in met zijn uitlevering of hij doet dat niet. Als hij instemt, is er geen probleem. Dan is zelfs de termijn van negentig dagen al veel te lang. Als de betrokkene zich daartegen verzet, dan zal de duur van de procedure vooral worden bepaald door de omvang van de rechterlijke toetsing. Daar zijn wij echter nog niet uit. Wat dat betreft is het dus moeilijk om nu al te spreken over een realistische termijn. Wij zullen afhoudend, doch positief ingesteld zijn.

De heer **Van Oven** (PvdA): Voorzitter. Wij zijn uiteraard gehandicapt door de late toezending van de stukken, maar ik ga daar gezien de korte tijd die wij hebben slechts kort op in. Ik heb daar ook wel begrip voor, omdat de besprekingen in een stroomversnelling lijken te zijn gekomen.

Ik maak een paar korte opmerkingen over de gecombineerde Ecofin/JBZ-raad. Ik begin met de ontwerp-resoluties. Kan de minister nog eens ingaan op de rol van Europol bij bedreigingen van de euro, dus bij vervalsingen van de euro buiten het gebied van de Europese Unie? Ons hebben berichten bereikt dat geen enkele lidstaat in dat geval geroepen is om de opsporing ter hand te nemen. Laten wij veronderstellen dat in een land buiten de Europese Unie op grote schaal euro's worden vervalst. Dan zou iemand het voortouw moeten nemen, want

Europol mag dat niet. Hoe is daarin voorzien?

De tweede vraag geldt de maatregelen tegen niet-coöperatieve landen en gebieden. Dat zijn dus de landen die niet voldoen aan de lijst van de Financial Action Taskforce, de witwaslijst. Een gezamenlijke aanpak lijkt de PvdA-fractie het meest effectief. Hoe is de positie van Hongarije als kandidaat-lidstaat van de Europese Unie in dit verband? De bevrozing van de vermogensbestanddelen staat ook op die gecombineerde lijst. De PvdA-fractie is in dit verband wel voor een kaderbesluit. Wij merken ook op dat nu sprake is van een aantal naast elkaar gehanteerde lijsten van verdachte financiële instellingen: de Talibanlijst, de FBI-lijst en de lijst-Bush. De Nederlandsche Bank heeft daar kennelijk al een aantal van verspreid over financiële instellingen. Op welke titel doet De Nederlandsche Bank dat? Wordt dat politiek gedekt? Wie heeft de selectie gemaakt? Onder wiens verantwoordelijkheid valt dat? Is er bijvoorbeeld een ne bis in idemvoorbehoud gemaakt? Is gecheckt of de gesignaleerde wandaden niet al eerder ergens in de wereld veroordeeld zijn?

Het ontwerpbesluit inzake de bescherming van de euro tegen valsemunterij met een wijziging van het kaderbesluit van 29 mei van vorig jaar betreft de wijze waarop lidstaten omgaan met informatie terzake van recidive. Zij worden, kort gezegd, opgeroepen om daarbij elkaars informatie te gebruiken. Hoe moet ik mij dat voorstellen? In Italië heeft de eerste minister net een wetsvoorstel ingediend op grond waarvan kopieën uit het buitenland niet meer mogen worden gebruikt in strafzaken. Het is toch niet goed denkbaar dat er uitgerekend naar Italië alleen maar originele stukken gaan. Anders zou het betekenen dat Italië niet kan meedoen aan deze maatregel. Ik hoor dus graag de reactie van de regering.

Dan kom ik op de twee kaderbesluiten die de minister net heeft toegelicht. Wat voor soort besluiten zijn dat? Zijn ze formeel of informeel? Worden er politieke akkoorden gesloten? Het zijn ingrijpende voorstellen van de Commissie, maar op 20 september is er niet over beslist, ondanks hetgeen er aan vooraf is gegaan op 11 september. Wat is er sindsdien gebeurd? Wij

lopen onvermijdelijkerwijs vooruit op het algemeen overleg over eurostrafrecht op 29 oktober, maar dat heeft natuurlijk ook te maken met de vraag welke richting wij de regering willen laten inslaan.

Het kaderbesluit terrorismebestrijding behelst de onderlinge aanpassing van wetgevingen van verschillende staten, aangezien de strafwetgeving op dit ogenblik te ongelijk is. Mijn fractie steunt de gedachte dat wij naar elkaar toe moeten groeien. Nu bestaan er 109 definities van terrorisme. De vraag is natuurlijk of deze definitie de enig zaligmakende is. Het gaat om een toevoeging aan gewone misdrijven, zoals moord, doodslag en diefstal, in de vorm van een oogmerk om een land, de bevolking of een instelling te intimideren en de politieke, economische en sociale structuren van een land op ernstige wijze te veranderen of te vernietigen. Strafrechtelijk gezien is dit niet fraai. Het is misschien zelfs wel een monstrum te noemen. Hoe is dat in hemelsnaam te bewijzen? Hoe moet dat worden neergeslagen in een strafbepaling? Ik heb daar geen oplossing voor, maar ik vind dat ook typisch werk voor het comité. Ik wil graag weten of daar al concrete ideeën over zijn.

Mijn fractie stemt in met wat de minister net heeft meegedeeld over het terrorismekaderbesluit, wat betreft artikel 9, lid 3, het aut dedere/aut iudicarebeginsel. Wij steunen de minister daar dus in. Er is nog een tweede vraag voorgelegd over de minimum-maximumstraf. Daar zou mijn fractie mee kunnen leven, zelfs al wordt het twintig jaar. Wij zijn nooit erg onder de indruk van minimum-maximumstraffen, zolang de rechter daar maar ruimschoots onder kan gaan zitten. Over de "safe havens" heb ik al wat opgemerkt, toen ik het had over artikel 9, lid 3.

Het Europees arrestatiebevel is niet nieuw, zeker niet sedert Tampere. Het is zeer ingrijpend vanwege het door de Commissie voorgestelde vervallen van dubbele strafbaarheid en het vervallen van specialiteit. Dat is de meest duidelijke stap in de richting van een Europese rechtsruimte die wij ooit hebben gedaan. Van de criteria in de notitie Eurostrafrecht uit 1999 blijft op die manier natuurlijk weinig over. Mijn fractie kan zich voorstellen dat wij, gesteld voor de noodzaak om in Europees verband te

komen tot een zo goed mogelijke aanpak van de terrorismebestrijding, die weg volgen voorzover het terroristische delicten betreft. Ik kan het mij voorstellen als de minister nu zegt dat hij er met betrekking tot het laatste voorstel dat is ingediend toch de voorkeur aan geeft om de dubbele strafbaarheid te blijven hanteren. Ik zie dat ook in combinatie met die ultieme toetsing door de rechter die gehandhaafd moet worden. Als dat systeem op enig punt zou moeten worden verlaten, dan zou dat moeten gelden voor terroristische delicten. Met andere woorden, dan zal er een koppeling moeten worden aangebracht tussen beide kaderbesluiten. Ik geef toe dat dan veel afhangt van de wijze waarop wij erin slagen om het terrorisme concreet te definiëren. Wel brengt dat nog de vraag mee of daarmee de hand is gehouden aan artikel 13 van het EVRM. Dat stelt ons voor de vraag of wij met het oog op de Wet op de rechterlijke organisatie de rechters van andere lidstaten als het ware moeten inbrengen in onze nationale structuur. Kan dit allemaal wel in de vorm van een kaderbesluit? Er bestaan tenslotte allerlei verdragen die niet allemaal in één klap opzij gezet worden door een kaderbesluit. Ten slotte merk ik op dat het ne bis in idembeginsel wat betreft de derde landen op enigerlei wijze beschermd zou dienen te worden. Het is een heel voorlopig oordeel van mijn fractie. Wij wachten graag de reactie van de minister af.

De heer **Hoekema** (D66): Voorzitter. Ook mijn fractie neemt graag de gelegenheid te baat om de posities nog eens nader te markeren voor het overleg over de Europese strafrecht-samenwerking eind oktober, de JBZ-raad begin november en vlak voor de finale JBZ-raad begin december. Wij hebben alle begrip voor de haast die wordt gemaakt. De minister zei al dat het snel gaat en dat de druk hoog is, maar wij moeten het hoofd natuurlijk wel koel houden. Dat bespeur ik gelukkig wel bij de minister. Voor mijn fractie blijft de toetsing aan de rechtsbasis, de kwaliteit van de rechtsstaat en een aantal belangrijke algemene juridische beginselen, o.a. het ne bis in idembeginsel en het aut dedere/aut iudicare, voorop staan. De wereld is weliswaar veranderd, maar dat wil niet zeggen dat wij verworvenheden

van eeuwen opeens overboord moeten gooien.

Ik zal dadelijk meer zeggen over terrorismebestrijding. Ik begin met de financiële punten. In de geannoteerde agenda worden intensieve beschermingsmaatregelen tegen valsemunterij genoemd. Kan de minister aangeven of dat ook voor Nederland gerealiseerd is? De strafbaarheid is geregeld, maar het gaat natuurlijk ook om fysieke beschermingsmaatregelen en de samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie, met name de lidstaten die de euro invoeren. Bij het ontwerpraadsbesluit inzake de bescherming van de euro tegen valsemunterij wordt gewag gemaakt van de derdepijleren en de samenwerking tussen lidstaten onderling. Er wordt advies gevraagd aan het Europees Parlement. In de geannoteerde agenda staat dat dit nog wordt afgewacht. Het lijkt mij wel van belang dat dit advies tijdig gereed is, zodat de zaak kan worden afgehandeld voordat de euro daadwerkelijk wordt ingevoerd. Ik ben altijd een groot aanhanger van het verwerken van adviezen van het Europees Parlement, maar het moet wel heel snel gebeuren.

Dan kom ik op de samenwerking tussen de Financial Intelligence Units, de FIU's. Het is goed dat Nederland daar met een aantal andere lidstaten op vooruitloopt met een pilot. Ik neem aan dat de rechtsbasis voor die pilot en het vooruitlopen op de algemene samenwerking is gelegen in het Raadsbesluit van oktober vorig jaar. Ook hiervoor geldt dat wij juridisch zuiver bezig moeten zijn en dat wij niet in een soort schemegebied mogen werken. Ik zie de minister al knikken.

Er rouleren verschillende lijsten: de Talibanlijst, de FBI-lijst en de Bushlijst. Terecht heeft collega Van Oven de vraag gesteld welke selectie De Nederlandsche Bank heeft gemaakt voor de toepassing van die lijsten. Ik verwijs ook naar publicaties eerder deze week in de krant. Gebleken is dat één adres – alweer in Rotterdam – verkeerd was weergegeven op een van de lijsten. Het ging om een niet bestaand adres van een "money exchanger". Mijn collega Giskes heeft de minister van Financiën vorige week bij de regeling van werkzaamheden om een brief gevraagd over de rechtsbasis in Nederland waardoor DNB die lijsten

kan toepassen. Ook ik heb begrip voor de haast, maar het is van belang om de rechtsbasis goed en zuiver te houden. Ik krijg dus graag een toelichting op de toepassing van die lijsten in Nederland door de bevoegde autoriteiten.

Is het ontwerpbesluit vermogensbestanddelen of bewijsstukken hetzelfde als het ontwerp voor de Council Regulation dat op 2 oktober in Brussel is gepubliceerd onder nummer COM (2001) 569 final? Dat was een voorstel van de Commissie voor specifieke restrictieve maatregelen tegen personen en entiteiten – ik vertaal het maar even uit het Engels – met het doel het internationale terrorisme te bestrijden. In de stukken lees ik dat dit eigenlijk een oud punt is. Het dateert van eerder dit jaar. Het is dus niet pas na 11 september geagendeerd. Hoe verhouden die twee zich tot elkaar? Gesteld dat het niet hetzelfde is. Kan de minister dan uitleggen hoe het is afgelopen met de besluitvorming over die specifieke restrictieve maatregelen tegen personen en entiteiten? Het gaat mij dan vooral om de rechtsbasis. Twee weken geleden zijn er bij een debat met de minister van Buitenlandse Zaken vragen gesteld over de toepassing van artikel 308 van het verdrag. Verschillende collega's hebben toen ook opmerkingen gemaakt over de juridische aspecten daarvan, met name de toepassing van de sunsetclausule, de dageraadclausule, en het compensatiemechanisme. Vooral de rechtsbasis was volgens ons wat wankel.

Ik heb nog een misschien wat naïeve vraag over het bankgeheim. Klopt het dat in ieder geval één Europees land, namelijk Luxemburg – dat is van belang in het kader van de discussie over terrorisme – het bankgeheim nog niet volledig heeft willen opheffen en dat een aantal andere landen waarmee de EU nauw samenwerkt, zoals Zwitserland en Liechtenstein, ook nog niet bereid zijn, het bankgeheim op te heffen? Is het niet van belang om daar wat meer druk achter te zetten, juist ook in het kader van het bestrijden van het terrorisme en de financiering daarvan?

Is de lijst FATF, Financial Action Taskforce Money Laundering, een lijst waar voortdurend veranderingen in worden aangebracht? Het gaat om landen die niet voldoen aan de

criteria voor de kwaliteit van hun antiwitwaswetgeving. Komen daar voortdurend nieuwe landen bij en gaan er ook weer landen af? Wie toetst dat? Wordt die lijst ook gepubliceerd als een soort preventieve maatregel? Wij werken in de internationale politiek veel met zwarte lijsten. Dat lijkt mij een goed middel om ervoor te zorgen dat landen hun antiwitwaswetgeving op orde brengen. Is die lijst openbaar? Dan heb ik nog een korte bijdrage over de twee belangrijke kaderbesluiten. Mijn fractie heeft twee weken geleden al gezegd dat wij waarde hechten aan het vasthouden van de dubbele strafbaarheid, behalve wanneer wij erin zouden slagen om een correcte en toepasbare omschrijving van het delict terrorisme overeen te komen. De minister heeft vier opties geschetst. Wij steunen hem in zijn voorkeur voor de eerste benadering: vasthouden aan dubbele strafbaarheid, die kan vervallen bij een goede en adequate delictomschrijving van het terrorisme.

Wat betreft het kaderbesluit terrorismebestrijding sluit ik mij aan bij de vraag van de heer Van Oven waar de uitleveringsverdragen blijven die in Europa vanaf 1977 zijn gesloten. Vervallen die allemaal? Gaan die op in dat kaderbesluit? Ik zei al dat mijn fractie hecht aan de handhaving van aut dedere/aut iudicare als beginsel. Over de minimum-maximumstraffen zei collega Van Oven dat een rechter in Nederland daar weer onder kan gaan zitten. Ik vind toch dat wij moeten waken voor het uitstralen van een soort verbale symbolische flinkheid. Ik vind de opmerking van de minister in zijn inleiding over de vraag hoe je het leiderschap van een terroristische organisatie definieert als er nog geen strafbaar feit is gepleegd bijzonder relevant. Daar ben ik heel blij mee. Ik vind ook dat je voorzichtig moet zijn met het opstellen van lijsten van terroristische organisaties waarvan alleen de naam al voldoende is, bij wijze van spreken, en het leiderschap van de club met die naam om in deze sfeer te worden getrokken. Wij moeten blijven vasthouden aan strafbare feiten en concrete verdenking daarvan en niet vluchten in een soort symboolwetgeving.

De heer **Niederer** (VVD): Voorzitter. Ik onderken net als de minister dat dit een momentopname is omdat de

concepten elkaar in rap tempo opvolgen.

Collega Hoekema duidde al op de lijst van niet coöperatieve landen. Ik heb de lijst van het internet gehaald. Ik neem daarom aan dat zij openbaar is. Het valt mij op dat Israël erop staat. Dat is in deze tijd toch verrassend. Naar aanleiding van deze lijst wil ik een opmerking maken over de Wet melding ongebruikelijke transacties. Nederland hanteert een systeem waarbij ongebruikelijke transacties worden gemeld. Andere landen gaan uit van verdachte transacties. Kan de minister ingaan op het specifieke onderscheid tussen deze twee systemen? Welk systeem is te prefereren? Wellicht is dat ons systeem, maar waarom? Is het niet wenselijk om een en ander te harmoniseren? Is het criterium dat wij hanteren om te bepalen of een transactie ongebruikelijk is – een transactie vanaf ongeveer f 25.000 – wel zaligmakend?

Advocaten hebben de plicht ongebruikelijke transacties te melden in Europees verband. Daar wordt veel over gediscussieerd. Stel dat een knip wordt aangebracht: deze plicht bestaat niet voor een optreden ter zitting, maar wel bij een optreden als vermogensadviseur. Moet hierop dan te allen tijde een uitzondering worden gemaakt wanneer sprake is van terroristische activiteiten? Als gedefinieerd kan worden dat sprake is van terroristische activiteiten, wordt dan ook de advocaat ter zitting verplicht melding te maken? Dat is lastig; dat besef ik wel.

Dan ga ik in op het kaderbesluit van de Raad inzake terrorismebestrijding en de relatie met Europol. Verloopt dit zoals het de bedoeling is of sterft dit in alle euforie een mooie dood? Op 21 september jl. zei minister De Vries in het NRC Handelsblad: veiligheidsdiensten geven hun vertrouwelijke informatie alleen aan de instellingen waarbij het vertrouwen gegarandeerd is; zij geven niet zomaar vertrouwelijke gegevens aan Europol. Hoe moeten wij die uitspraak duiden? Is er nu wel toekomst voor Europol in dat opzicht of niet? Dat blijft een zorgelijk punt, zeker gelet op de wens naar steeds meer informatieuitwisseling binnen de Unie.

Artikel 3 van dit kaderbesluit definieert terrorisme. Hierin wordt een opsomming gegeven van een aantal strafbare feiten dat daaronder kan vallen. Is dat een limitatieve

opsomming? Is het niet wenselijk of mogelijk om een algemenere omschrijving te geven die kan fungeren als een vangnet? Dat zal juridisch buitengewoon ingewikkeld zijn. Het is immers wrang als je iemand voor dit delict wilt vervolgen, maar daartoe niet kunt overgaan omdat de opsomming net te limitatief is. Kan de minister daar iets over zeggen?

Voor de strafbaarstelling voor het leidinggeven aan een terroristische organisatie is 20 jaar genoemd. De minister voelt er meer voor om aan te haken bij de strafbaarstelling die in Nederland geldt, namelijk 6 respectievelijk 8 jaar. Onze fractie heeft geen moeite met die 20 jaar. Het blijft altijd in zekere mate arbitrair, maar in dezen sluit ik mij aan bij de opmerking van collega Van Oven, namelijk dat de rechter altijd de mogelijkheid heeft om daar onder te blijven. De soep zal nooit zo heet worden gegeten als zij wordt opgediend.

De heer **Rietkerk** (CDA): Voorzitter. Precies een maand na de afschuwelijke gebeurtenissen in de Verenigde Staten zijn wij hier bijeen om een concreet voorstel te bespreken in de strijd tegen het terrorisme. Centraal staat het Europees opsporings- en arrestatiebevel voor terrorisme. Overigens gaan wij volgende week op een aantal andere zaken in – vijf of zes – die onderdeel uitmaken van het totale pakket dat de minister van Justitie heeft aangekondigd. Deze zijn overigens ook bedoeld om de JBZ-raad goed voor te bereiden. Het CDA is een groot voorstander van een Europees aanhoudingsbevel. Het is een onmisbaar instrument in de Europese samenwerking tegen het terrorisme. Deze samenwerking is noodzakelijk om Europa en met name de burgers die er wonen en verblijven, goed te beschermen. De Europese Raad heeft de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken opdracht gegeven die samenwerking goed vorm te geven. In de vorige JBZ-raden hebben de ministers ook aandacht geschonken aan dit punt. De minister heeft net aangegeven dat het tempo waarin dit gebeurt, nu is versneld en dat vinden wij gelet op de internationale ontwikkelingen een goede zaak. Het is een begin. Dat geeft minister Korthals zelf aan in zijn brief aan de Tweede Kamer. Dat begin mag naar onze mening op een aantal punten

concreet worden uitgewerkt. Uiteindelijk wil het CDA een Europees aanhoudingsbevel voor alle strafzaken. Gelet op de problematiek van nu is het duidelijk dat het aanhoudingsbevel thans wordt beperkt tot het terrorisme. Dat blijkt ook uit de stukken. Kan de minister stimuleren dat dit wordt uitgebreid, bijvoorbeeld met mensenhandel? Is het thans inderdaad zo beperkt of kan het worden uitgebreid?

De heer **Hoekema** (D66): De heer Rietkerk geeft aan dat het CDA een voorstander is van het uitbreiden van het Europese aanhoudingsmodel. Hecht de CDA-fractie nog aan het beginsel van de dubbele strafbaarheid in dezen? Dat is ook de inzet van de minister; daarvoor heb ik hem geprezen. Het voorbeeld dat ik nu geef is een beetje gechargeerd, maar daarmee kan bijvoorbeeld worden vermeden dat een koffiehophouder uit Nederland in Griekenland wordt gearresteerd als terrorist.

De heer **Rietkerk** (CDA): Daarop kom ik zo terug. Wij willen dat de minister de snelheid erin houdt. Daarvoor krijgt hij onze steun. De JBZ-raad houdt een oriënterend debat. Wij hopen dat het niet bij oriëntatie blijft, maar dat er duidelijke besluitvorming plaatsvindt. Wij roepen de regering dan ook op de besluitvorming niet te vertragen door technisch-juridische discussies, bijvoorbeeld over de dubbele strafbaarheid bij uitlevering. Deze discussie hoeft naar ons idee niet gevoerd te worden als een goede definitie van terrorisme wordt gegeven, zoals wordt beoogd in het tweede voorliggende voorstel voor het kaderbesluit. Dat is noodzakelijk om een dilemma te voorkomen. Ik kom hierop zo terug.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik raak enigszins in verwarring door het betoog van de heer Rietkerk. Hij zegt dat hij een voorstander is van een Europees arrestatiebevel voor alle delicten. Dat standpunt bracht de heer Verhagen de vorige keer ook naar voren. Hij sprak over alle delicten waarop een maximumstraf van drie maanden of meer staat. Nu hoor ik de heer Rietkerk echter zeggen dat het alleen maar om terrorisme moet gaan. Wat wil de CDA-fractie nu?

De heer **Rietkerk** (CDA): Het moet voor alle strafzaken gelden. Ik ga nu alleen even in op het besluit, dat uitdrukkelijk een accent legt op terrorisme. Daarom zeg ik dat je de term "terrorisme" heel goed moet formuleren. Daar kom ik zo nog op terug. Ik heb de minister gevraagd of het daarmee ophoudt dan wel of hij op een aantal onderdelen nog verder kan gaan. Wij zijn dus voor een verbreding.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): De heer Rietkerk sprak ook over het wegnemen van technisch-juridische belemmeringen zoals de dubbele strafbaarstelling. Geldt dat voor alle delicten waarmee het Europees arrestatiebevel mag worden uitgebreid of geldt dat alleen voor terrorisme?

De heer **Rietkerk** (CDA): Ik heb niet gesproken over het wegstrepen ervan. Ik doel op het eindeloos verzenden in een technisch-juridische discussie daarover. Ik heb niet gezegd dat je die weg moet laten, maar zij moet niet tot onnodige vertraging leiden.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Vindt de heer Rietkerk dat op een geval van euthanasie een Europees arrestatiebevel van toepassing moet zijn? Is volgens hem dan dubbele strafbaarheid vereist?

De heer **Rietkerk** (CDA): Het geldt in ieder geval voor alle strafzaken, dus ook voor euthanasie. Dat is klip en klaar, maar wij moeten niet verzenden in technisch-juridische discussies daarover. Om de tweede vraag klip en klaar te beantwoorden moet ik weten hoe breed of smal de minister dat interpreteert. Voorzitter. Naar onze mening is het van het grootste belang dat er zo snel mogelijk een gemeenschappelijke definitie wordt vastgesteld. Snelheid is daarbij heel belangrijk. In dit kader wil ik graag wat meer informatie hebben van de minister over de minimumstraffen. Het standpunt van De Nederlandse regering is bekend. De minister schuift het iets op. Hij gaf aan dat, wanneer je wilt harmoniseren, je er niet aan ontkomt om "zij het met spijt, op punten toe te geven". Is de minister bereid om concessies te doen in Europees verband? Welke knelpunten voorziet de minister? Het

antwoord op deze vraag hoeft hij niet nu meteen te geven, dat mag ook later. Straks wordt de discussie hierover immers heropend. Het CDA is voorstander van minimumstraffen voor bepaalde delicten.

De heer **Hoekema** (D66): Ik heb de indruk dat de minister daar helemaal geen voorstander van is.

De heer **Rietkerk** (CDA): Daarom heb ik aan de minister vragen gesteld over de inventarisatie. Hij zag tot zijn spijt dat de harmonisatie ook nadelen met zich bracht. Ik vraag de minister dat nader aan te geven. Vervolgens geef ik aan hoe het CDA daarover denkt.

Ik reageer even op de toelichting van de minister op het harmoniseren van straffen. Ik ben het met de collega's Van Oven en Niederer eens dat op leidinggeven een minimum-maximumstraf van 20 jaar mag staan en op deelneming een straf van 8 jaar. Ik ben het dus niet eens met het voorstel van de minister om dit terug te brengen naar 6 en 12 jaar.

Dan kom ik op de uitvoeringsorganisaties, Europol en Eurojust. De bevoegdheden inzake informatie-uitwisseling komen ook in een versneld tempo, zeker als het gaat om terrorisme. Naar mijn idee gaan wij daar nu in Nederland te dogmatisch mee om. Ziet de minister gevolgen van de Europese besluitvorming voor de informatie-uitwisseling tussen de Nederlandse recherche en Europol, wellicht via CRI? Is het juist dat er op dit moment op Europees gebied nog geen mandaat is voor strafrechtelijke onderzoeken? Is de minister het met ons eens dat je in feite een soort voorloper van een Europees openbaar ministerie zou moeten hebben?

Terecht wordt een nieuwe noodzakelijke dimensie gegeven aan de waarde van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid die wij nu in de Unie kennen.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Voorzitter. Op de agenda voor de JBZ-raad en op de agenda voor de gecombineerde JBZ/Ecofin-raad neemt de bestrijding van terrorisme een voorname plaats in. Terecht is de voortvarende aanpak waarvoor kort na 11 september is gekozen, behouden. Enerzijds moeten wij niet talmen met urgente maatregelen in het kader van de terrorisme-

bestrijding, maar anderzijds moeten wij het hoofd koel houden en geen Europees strafrecht afdwingen onder de vlag van terrorismebestrijding. Dat zou niet eigenlijk zijn.

Twee belangrijke kaderbesluiten zijn nu aan de orde: het kaderbesluit inzake het Europees aanhoudingsbevel en het kaderbesluit inzake de bestrijding van terrorisme. Het is nadrukkelijk gezegd dat hierover op 16 oktober een oriënterend overleg plaatsvindt. Dat zal nu dus niet tot politieke besluitvorming leiden. Dat wordt voor 6 of 7 december verwacht. De minister heeft een aantal weken geleden, in het vorige overleg, al gezegd dat wij hier nog uitgebreider over worden geïnformeerd. Mijn fractie hecht er zeer aan dat wij naar aanleiding daarvan breder en diepgaander over dit onderwerp kunnen spreken dan nu mogelijk is. Ik maak daarom nu slechts een enkele opmerking over de beide kaderbesluiten.

Het Europees aanhoudingsbevel. De regering wil inzake het Europees aanhoudingsbevel inzetten op een basisregeling die later verdiept en uitgebreid kan worden. Het besluit dat nu voorligt, bestrijkt een terrein dat veel breder is dan alleen terrorismebestrijding. De regering maakt daarin een duidelijke keuze en wil zich nu alleen richten op terrorismebestrijding. Daarin kunnen wij ons vinden. Waarom is er overigens niet voor gekozen het op korte termijn na te streven politieke akkoord te beperken tot het kaderbesluit terrorismebestrijding? Daarin zit toch ook een apart artikel over uitlevering? De regering kiest voor een beperking, maar kun je dan niet helemaal inzetten op het kaderbesluit inzake de bestrijding van terrorisme?

Wat zijn overigens de knelpunten in het kaderbesluit over het arrestatiebevel? Wat worden tot nu als knelpunten ervaren in de contacten tussen de verschillende landen? In het voorliggende kaderbesluit wordt het opheffen van de dubbele strafbaarheid voorgesteld. Dat is een belangrijke verandering. Hoe je daar ook bij een heroverweging in het licht van de huidige discussies tegenoverstaat, dit kan niet zomaar even in een kaderbesluit worden gewijzigd. Daar moet in ieder geval een weloverwogen discussie over worden gevoerd. Hoe staat het overigens met het aandringen op een snelle ratificatie

van uitleveringsverdragen? Dat wordt ook als actiepunt genoemd in de brief die wij dit weekend hebben gekregen over terrorismebestrijding. Komt dat ook in deze JBZ-raad aan de orde en hoe verhoudt zich dit actiepunt met het kaderbesluit?

Op de kaderbesluiten is o.a. de juridische kritiek geuit dat het instrument oneigenlijk wordt gebruikt. In feite zou je een verdragsrechtelijke basis moeten hebben. Kan de regering daar een reactie op geven?

Dan kom ik op het kaderbesluit terrorismebestrijding. Op dit gebied is een belangrijke vooruitgang geboekt. Wij staan daar in grote lijnen positief tegenover. De regering heeft gezegd dat de omschrijving van deelneming aan een terroristische organisatie nog vragen oproept. Kan dat nader worden toegelicht? Welke ervaring hebben andere landen opgedaan met het opnemen van het terroristisch oogmerk in de delictomschrijving? Dat wordt nu voorgesteld. Werkt dat wel in de praktijk of stelt ons dat voor ingewikkelde, zo niet onoverkomelijke, bewijsproblemen?

Mijn laatste opmerking gaat over de Ecofin-raad. Het is van groot belang dat krachtig strijd wordt gevoerd tegen de financiering van terrorisme. Op de Econfin-raad is een groot aantal onderwerpen aan de orde. Ik wil het belang onderstrepen van de richtlijn ter bestrijding van witwassen en van het kaderbesluit inzake wederzijdse erkenning van bevriezing van vermogensbestanddelen. Verwacht de regering dat op deze twee belangrijke punten concrete vooruitgang kan worden geboekt? Wij hanteren het systeem van melding van ongebruikelijke transacties. In plaats van ongebruikelijke transacties wordt hier gesproken over verdachte transacties. Is dit regime nog wel toereikend in de context van terrorismebestrijding en is de controle in dit kader wel effectief?

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter. Onder de gegeven omstandigheden van 11 september zien wij vanzelfsprekend de noodzaak van snel handelen. Wij hebben ook begrip voor de korte termijn waarop de stukken worden aangeleverd. Dat betekent wel dat ik voor deze keer moet afzien van het bekende ritueel van mopperen.

Wij zien wel degelijk de noodzaak van snel handelen, maar ik kan niet anders dan aangeven dat wij groot onbehagen voelen over de voorliggende voorstellen. In de Europese Unie wordt gekozen voor nieuwe instrumenten en nieuwe maatregelen. Wij zijn er nog niet van overtuigd dat een betere samenwerking en een betere uitwisseling geen soelaas kunnen bieden. Wij zijn er bang voor dat een repressieve wending wordt gegeven aan de Europese strafrechtelijke samenwerking die veel verder gaat dan een effectieve terrorismebestrijding. Ik noem bijvoorbeeld het voorstel voor het Europees arrestatiebevel dat voorligt. Ik ga nog even niet in op de aanmerkingen die de Nederlandse regering daarover heeft gemaakt; die vind ik voor het grootste gedeelte wijs.

De heer **Van der Staaij** (SGP):
Mevrouw Halsema noemt de twee kaderbesluiten in een adem, maar geldt haar kritiek ook voor het kaderbesluit inzake terrorismebestrijding?

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks):
Wij hebben groot onbehagen over de definitie die nu voorligt. Daar ga ik zo iets over zeggen.
Wij hebben behoefte aan een betere chronologie in de besluitvorming. Wij hebben er moeite mee dat besluiten worden genomen over een Europees arrestatiebevel en de bevestiging van tegemoeten zonder dat er een heldere terrorismedefinitie is en zonder dat daar Europese overeenstemming over is bereikt. Wij hebben in feite behoefte aan een chronologie waarbij eerst overeenstemming wordt bereikt over de definitie van terrorisme, zodat op basis daarvan maatregelen worden genomen.
Ik begin daarom met de definitie van terrorisme die in het kaderbesluit wordt vermeld. Die maakt mij behoorlijk ongerust. Ik stel voorop dat de fractie van GroenLinks de noodzaak van een Europese terrorismedefinitie inziet, maar de definitie die nu in het voorlopige artikel 3 wordt gegeven, reikt nogal ver. Ik zal het artikel citeren. Ik hoop maar dat ik uit het juiste stuk citeer. Misschien is het inmiddels geda- teerd.

De **voorzitter**: Hier wordt beweerd dat er een latere versie is. Misschien

is het nuttig om even te verifiëren wat op dit moment de definitie is.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks):
Laat ik dan in ieder geval mijn bezwaren noemen tegen de definitie die wordt gegeven in het stuk dat ik voor me heb. De minister kan dan aangeven of ik deze bezwaren niet meer hoeft te hebben tegen de volgende versie. In het artikel wordt gesteld dat sprake is van strafbare feiten van terroristische aard als deze met voorbedachten rade worden begaan door een individu of een groep met het oogmerk de bevolking te intimideren en de politieke, economische en sociale structuren van de landen waarover het gaat op ernstige wijze te veranderen of te vernietigen. Dan kan het gaan om diefstal of bezit, maar het kan ook gaan om geweld in steden. Daar heb ik een probleem mee, want dat betreft een veel bredere scala van politieke delicten, die ook bijvoorbeeld de daden van een antiglobaliseringsbeweging kan omvatten. Ik heb daarmee niet gezegd dat deze nooit vervolgd moet worden, maar dat dient niet onder de noemer terrorisme te gebeuren. Als dit binnen de definities van terrorisme zal vallen, moet ik bekennen dat ik daar echt heel grote problemen mee heb. Dat zou voor mij niet aanvaardbaar zijn. Ik wil dus graag horen of daar nog steeds sprake van is. Als dat zo is, kan ik nu al aangeven dat de fractie van GroenLinks daar nooit mee akkoord kan gaan, hoe voorlopig het nu ook is.
Ik krijg nu de Franse tekst onder ogen. Die zal ik tijdens de eerste termijn van de minister lezen. Een ander probleem is dat in de definities die voorliggen, niet de motieven van de daders of verdachten worden gepolst. Die worden niet vastgelegd in de definities, maar dat vind ik wel van groot belang. In de definitie die door de Nederlandse BVD wordt gehanteerd, gaat het ook om het oogmerk het leven van anderen te benemen. Deze definitie is veel specifiekere dan de definitie die hier wordt gehanteerd. Wij hebben ons altijd verzet tegen de ruimte van de BVD-definitie, maar gelet op de situatie vind ik die meer acceptabel dan de definitie die nu voorligt.

De heer **Van der Staaij** (SGP):
Mevrouw Halsema uit ook kritiek in de andere richting, namelijk dat de

definitie veel te beperkt is. Het kan heel moeilijk zijn om juist dat oogmerk van intimidatie, dat terroristische oogmerk te bewijzen. Hoe kijkt mevrouw Halsema daartegenaan? Als het oogmerk van intimideren erin moet zitten, vallen de bewegingen waarvoor mevrouw Halsema het opneemt daar dan ook onder? Hebben die ook het oogmerk om te intimideren?

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks):
Ik vind de definitie helemaal niet beperkt. Er wordt namelijk niet geëxpliciteerd of het gaat om het intimideren van burgers, overheidsinstellingen, politiefunctionarissen of anderen. Intimidatie is een heel ruim begrip. Men moet mij niet verkeerd begrijpen: als er sprake is van intimidatie, moet dat strafrechtelijk worden vervolgd, maar ik betwijfel of dat ook in het kader van terrorisme het geval moet zijn. Het probleem is dat er nog geen officiële, wettige definitie voorligt. Het is meer een soort omschrijving. Het is ook heel moeilijk om de zinnen die hier staan, goed te interpreteren. Er wordt bijvoorbeeld aan toegevoegd "en de politieke, economische en sociale structuren van een land op ernstige wijze te veranderen". Ik weet niet goed waar dat naar verwijst. Ik kan mij veel mensen voorstellen die er behoefte aan hebben, de sociale structuren van een land op een ernstige manier te veranderen. Die zijn bijvoorbeeld zelfs bereid zich daarvoor aan hekken vast te ketenen. Ik wil dat niet in alle gevallen even goed vinden, maar het zijn geen terroristen en dat moet wel helder blijven. Ik maak mij daar grote zorgen over.
Ik ben het zeer eens met de beperking die de regering aanbrengt bij het leidinggeven. Ik meen dat de regering goed oordeelt door te zeggen dat het bij de verdenking van leidinggeven nog niet hoeft te gaan om de verdenking van terrorisme. Dit onderscheid moet goed gemaakt blijven worden. Ik vind aansluiting bij de Nederlandse strafmaat voor criminele organisaties heel logisch. Dan kom ik op het Europees arrestatiebevel. Ik ben het met de regering eens dat het Europees arrestatiebevel verbonden moet worden aan terrorisme. Het is mij onduidelijk van wie de Nederlandse regering daarvoor in Europa steun krijgt. Ik kan mij voorstellen dat de Nederlandse regering in een heel

moeilijke situatie terechtkomt als zij toch verregaand akkoord moet gaan omdat dit zich anders aan de jurisdictie van de regering kan onttrekken. Ik hecht sterk aan een verbinding met terrorisme. De regering voegt hieraan toe dat in dat geval de dubbele strafbaarheid kan worden opgeheven. Ik moet bekennen dat ik afhankelijk van de terrorismedefinitie niet te snel wil pleiten voor opheffing van de dubbele strafbaarheid. Ik vind dat dit pas bepaald kan worden als de terrorismedefinitie bekend is, ook om te vermijden dat alsnog mensen moeten worden overgeleverd die naar de maatstaven van het Nederlandse recht geen terrorist genoemd mogen worden. Ik maak nog een korte opmerking over de bevrozing van tegoeden en vermogensbestanddelen. Ik begrijp dat een a-, b- en c-variant voorliggen. De Nederlandse regering kiest voor de b-variant: een specifieke lijst en een beperkte definitie. Dat lijkt ons de beste keuze. Graag wil ik van de Nederlandse regering weten hoeveel onderhandelingsruimte er is. Ik weet dat de groene fractie in het Europees Parlement tegen heeft gestemd, maar het is voor mij moeilijk om op dit moment te overzien of het daarbij om hetzelfde stuk of een ander stuk gaat. Een belangrijk probleem dat in de discussie naar voren kwam, betrof de controle die de rechter heeft over een plaatsing op die lijst, de mogelijkheden voor toegang tot de rechter en de gegarandeerde politieke controle op de totstandkoming van de lijst. Kan de Nederlandse regering daar nog iets over zeggen?

Minister **Korthals**: Voorzitter. Ik ben mij ervan bewust dat het allemaal hals over de kop gebeurt. Ik ben niettemin blij met het feit dat men daar begrip voor heeft. Natuurlijk is dit alles het gevolg van de aanslagen van 11 september. Er is een extra JBZ-raad geweest en daarop volgde nog de Europese Raad. Toen zijn de data van 6 en 7 december heel prominent naar voren gekomen. Ik ga dadelijk in op de kaderbesluiten terrorisme en het Europees aanhoudingsbevel, maar ik wil eerst nog even ingaan op de vragen die gesteld zijn over de oorspronkelijke Jumboraad. De heer Van Oven vroeg naar de rol van Europol bij vervalsingen, vooral wanneer dat vervalsen

buiten Europa gebeurt. Eurovervalsingen worden conform de Verordening valsemunterij geanalyseerd door nationale analysecentra. De gegevens worden opgeslagen in de databank van de ECB en vervolgens worden ze uitgewisseld met partijen betrokken bij bestrijding van valse euro's zoals Europol en nationale justitieautoriteiten. Europol zal in samenwerking met nationale justitiële diensten actie ondernemen. Het kaderbesluit dat de justitiële samenwerking regelt op het gebied van uitwisseling van opsporingsgegevens zal hiervoor de basis zijn. De implementatie zal voor het eind van dit jaar plaatsvinden. Wanneer strafbare feiten zich geheel buiten de Europese Unie afspelen, zal Europol en/of de ECB via Interpol pogen de nationale autoriteiten van de betreffende landen in te schakelen. Ook Eurojust kan daarbij een rol spelen. Wat dat betreft blijven er natuurlijk toch nog wel wat vage punten over.

De heer Niederer vroeg naar de samenwerking tussen Europol en de veiligheidsdiensten. Het probleem is bekend. Het gaat namelijk om zeer zachte informatie van de inlichtingendienst in vaak slechts zeer beperkt bruikbare situaties. Toch is een goede samenwerking van groot belang. Daartoe zijn door de JBZ-raad van 20 september een aantal impulsen gegeven en er vindt thans overleg plaats over de invulling daarvan.

De heer Hoekema en de heer Van Oven vroegen of Nederland klaar is om de valsemunterij te bestrijden. Het antwoord is dat wij bezig zijn met de harmonisatie van straffen. Nederland heeft dit kaderbesluit op 17 mei geïmplementeerd. Voor de coördinatie van de informatie-uitwisseling valsemunterij zal binnenkort een raadsverordening worden geïmplementeerd. Ik zal niet ingaan op de vraag op welke wijze dat gebeurt. Verder vindt er een uitwisseling van opsporingsinformatie plaats. Het doel is voor het eind van het jaar een voorstel van de derde pijler te implementeren. Verder is er natuurlijk sprake van een goede samenwerking tussen De Nederlandse Bank en de Europese centrale bank. De politie is druk bezig met de echtheidskenmerken en dit punt wordt ook meegenomen in de opleidingen van de politie. Verschillende sprekers hebben gevraagd naar de rechtsbasis voor

de bevrozingen. Zoals bekend heeft DNB op basis van de bestaande drie lijsten, de VN-lijst, de Bushlijst en de FBI-lijst, en op basis van nationale inlichtingen een geconsolideerde lijst opgesteld. Deze geconsolideerde lijst van personen en organisaties bevat ruim 500 namen. De Nederlandsche Bank heeft inmiddels een circulaire verspreid onder alle onder toezicht van De Nederlandsche bank staande instellingen: banken, beleggingsinstellingen en trustkantoren. Als er financiële middelen worden gevonden die toebehoren aan personen of organisaties op de VN-lijst of de Bushlijst, kunnen deze middelen direct worden bevroren. Voor de VN-lijst kan dit op basis van een Europese verordening. Voor de Bushlijst kan dit op basis van de Nederlandse ministeriële sanctieregeling Taliban van Afghanistan 2001 II van 8 oktober 2001. Indien financiële middelen worden gevonden die toebehoren aan personen of organisaties van de FBI-lijst, dan kan het openbaar ministerie in het kader van een strafrechtelijk onderzoek beslag laten leggen op tegoeden. Uiteraard zijn op dit punt de reguliere rechtswaarborgen van kracht.

De heer **Hoekema** (D66): Dat betekent dus dat alle maatregelen een geldende rechtsbasis hebben, hetzij communautair, hetzij nationaal. In de krant stond dat er fouten staan op die lijst, zoals een niet-bestaand adres in Rotterdam. Ik neem aan dat bij de uitvoering van die maatregelen contact wordt opgenomen met de betreffende instanties om die fouten te redresseren.

Minister **Korthals**: Dat zal gebeuren, want het heeft geen enkele zin als een naam of een adres überhaupt niet bestaat. Ik kan mij overigens voorstellen dat zo'n persoon of instantie niet is ingeschreven bij de kamer van koophandel. Voorzitter. Dan kom ik op de besluitvorming rondom de zwarte lijst van de FATF. Het zijn de leden van de FATF die tijdens de plenaire vergadering, die gemiddeld driemaal per jaar plaatsvindt, de lijst updaten aan de hand van de evaluaties die door de FATF zijn opgesteld. Vervolgens wordt de lijst gepubliceerd. De heer Hoekema vroeg ook nog of de zwarte lijst van de FATF openbaar is. De leden van de FATF beoordelen derde landen. Is de

antitwitwaswetgeving niet op orde, dan wordt het land op de zwarte lijst, de zogenaamde NCCT-lijst geplaatst. Die lijst is openbaar. Ook is gevraagd naar het toetreden van Hongarije, mede in verband met die zwarte lijst. Er zijn geen signalen dat Hongarije zal toetreden tot de FATF. Op het moment dat Hongarije toetreedt tot de EU zal deze discussie overigens opnieuw starten. Voordien zal Hongarije moeten voldoen aan de FATF-aanbevelingen door met name zijn spaarbankboekjes in de vorm van toonderstukken af te schaffen. De EU beoordeelt het antiwitwasbeleid van Hongarije in het brede kader van de toetredings- onderhandelingen.

De heer **Van Oven** (PvdA): Begrijp ik het goed dat Hongarije van die lijst af moet komen, voordat dit land lid kan worden van de Europese Unie?

Minister **Korthals**: Ja.

Verder vroeg de heer Van Oven naar de procedure rond de kaderbesluiten en het karakter van de besluitvorming van de JBZ-raad van 16 oktober a.s. Sedert de indiening van de voorstellen door de Commissie is er vele dagen over vergaderd in CATS. Op het ogenblik is dat twee à drie dagen per week. Aan de hand van die discussies heeft het voorzitterschap een aantal vragen geformuleerd die moeten leiden tot politieke antwoorden. Die antwoorden zullen vervolgens richtinggevend zijn voor de verder te volgen procedure.

Ook heeft de heer Van Oven gezegd dat hij de definitie van terrorisme niet fraai vindt en ik ben het met hem eens. Nederland vindt dat er veel nauwer zou moeten worden aangesloten bij de VN-definities die veel duidelijker en dus ook beter bewijsbaar zijn.

De heer **Van Oven** (PvdA): Wij hebben net van de regering het verdrag ter bestrijding van terroristische bomaanslagen gekregen. Daarin wordt een heel andere definitie gegeven. Staat Nederland nu op het punt om akkoord te gaan met volstrekt verschillende definities in VN-verband en EU-verband?

Minister **Korthals**: Wij proberen het te sturen in de richting van de definitie die wordt genoemd in het verdrag dat nu aan de Tweede Kamer is voorgelegd. Men is, naar ik

meen, al dertig jaar bezig om het terrorisme te definiëren, maar het blijft een ingewikkelde zaak. Het is de vraag of wij er ooit uitkomen. Het is nog altijd de vraag of wij daar uitkomen of niet.

Heeft het kaderbesluit toekomst, zo vroeg de heer Niederer, en is de lijst limitatief? Dit kaderbesluit heeft betrekking op de onderlinge afstemming van het materiële strafrecht. Dat moet onderscheiden worden van het door de heer Niederer genoemde knelpunt over de uitwisseling tussen de inlichtingendiensten. Er is dus zeker toekomst voor dit kaderbesluit. De opgesomde misdrijven zijn niet limitatief. Het staat een lidstaat vrij om meer misdrijven als terroristische misdrijven te omschrijven in het nationale recht. In het kaderbesluit wordt afgesproken dat de lidstaten deze misdrijven ten minste als terrorisme strafbaar zullen stellen. Misschien is het goed om nu nog iets te zeggen over de definitie van terrorisme als antwoord op de opmerking van mevrouw Halsema. De nieuwe delictomschrijving is een andere dan die mevrouw Halsema net voorlas. Niettemin delen wij haar zorg over het stedelijk geweld of het politiek activisme. Dit is door Nederland, maar ook de andere lidstaten ingebracht. De definitie behelst het oogmerk van de daders. Dit moet zijn een ernstige aantasting, in het bijzonder door het vrees aanjagen van een bevolking of het vernietigen van de politieke, economische of sociale structuren van een land of internationale organisatie. Deze definitie is nog steeds in discussie. Nederland benadrukt daarbij onderscheid te maken tussen terrorisme en politiek activisme. Er zijn andere landen die op dezelfde lijn zitten.

Dan enkele woorden over het Europees aanhoudingsbevel en het ne bis in idem beginsel. In CATS heeft Nederland aangegeven dat het ne bis in idem ook dient te gelden voor derdelanden. Niettemin zijn de meningen daarover verdeeld. Onze opmerking geeft wel aanleiding tot verdere studie. Het specialiteitsbeginsel staat voor ons vast. Enige uitzondering vormt het geval waarin de betrokkene zelf instemt met zijn uitlevering. Dat laatste geldt ook nu al. Ook dit thema komt telkens in CATS terug.

De rechtsbasis van het kaderbesluit voor het vervangen van verdragen –

de heren Hoekema en Van Oven spraken daarover – is voor ons niet meteen aanvaardbaar. De juridische dienst van de raad buigt zich erover en naar mijn idee dienen de verdragen te worden beëindigd op de wijze zoals in die verdragen zelf is voorzien. Over de vraag of de kaderbesluiten in strijd zijn met de Grondwet omdat een heleboel zaken bij verdragen zijn geregeld en de Grondwet vereist dat uitlevering geschiedt bij verdrag hebben wij een speciaal advies gevraagd aan de Raad van State.

De heer **Van Oven** (PvdA): De uitleveringsverdragen zijn vaak gesloten met andere landen dan met lidstaten van de Europese Unie.

Minister **Korthals**: Het gaat erom of een heleboel van die verdragen kunnen worden omgezet in kaderbesluiten terwijl in de Grondwet staat dat uitlevering geschiedt op basis van verdragen. Daarover moeten wij advies vragen.

De heer **Van Oven** (PvdA): Als het kaderbesluit geldt voor de lidstaten van de Europese Unie biedt dit besluit geen oplossing voor de uitleveringsbetrekkingen met andere landen dan de lidstaten van de Europese Unie. Dan kom je dus in een heel merkwaardige situatie terecht, tenzij je de verdragen voor die landen handhaaft.

Minister **Korthals**: Dat is ook de bedoeling. Wij handhaven het verdrag, maar wij sluiten het uit voor de landen waarmee wij samenwerken in het kader van die kaderbesluiten.

De heer **Van Oven** (PvdA): Maar hoe?

Minister **Korthals**: Dat is dus de impasse. Het Europees aanhoudingsbevel en het toepassingsgebied wil de heer Rietkerk zo ruim mogelijk hebben. Zoals ik al in de inleiding zei, wordt nu in CATS al gepraat over een ruimer toepassingsgebied dan terroristische delicten. Ik kan daarin meegaan, maar wil anders dan de heer Rietkerk vasthouden aan de dubbele strafbaarheid. Ik hoop dat een aantal andere landen dat ook willen, zodat wij dat punt kunnen vasthouden.

Het is bekend dat wij nu voortdurend spreken over minimum-maximumstraffen. Dat is weinig fraai en dat past niet geheel in de harmonisatie, maar het is een manier om er op Europees niveau uit te komen. Wij hebben het ook wel eens gehad over de introductie van minimumstraffen. In ons strafstelsel willen wij dat niet. Dat is een vrij belangrijk beginsel. Zo hebben wij meer strafrechtelijke beginselen. Ik heb alleen gezegd dat, als wij tot volledige harmonisatie willen overgaan, wij bereid moeten zijn om onze eigen beginselen kritisch te bezien. Daar komt het op neer.

De heer Hoekema stelde een vraag over het bankgeheim. In Luxemburg bestaat geen bankgeheim indien het strafrechtelijke onderzoeken betreft. Dat bestaat wel in fiscalibus.

De heer van der Staaij heeft gevraagd naar de ratificatie van de uitleveringsverdragen. Wij hebben op 16 en 17 september nogmaals bij de andere landen aangedrongen op ratificatie. Naar ik meen, staat dit in de conclusies van het actieplan. Dat doen wij dus niet nog een keer. Wij gaan ervan uit dat de andere landen dat daadwerkelijk doen.

De heer Rietkerk sprak over een openbaar ministerie. Er kan pas sprake zijn van een Europees openbaar ministerie wanneer de delictomschrijvingen en de straffen hetzelfde zijn en wanneer er toezicht is op het Europees openbaar ministerie. Dat kan dus niet op korte termijn tot stand komen, maar op langere termijn, wanneer Europa meer integreert, is dat zeker niet ondenkbaar.

De heer Van der Staaij vraagt waarom niet alleen een kaderbesluit terrorismebestrijding wordt genomen, maar ook wordt gekozen voor het Europees aanhoudingsbevel. Dat is heel eenvoudig; dat is zowel vastgesteld in de JBZ-raad als in de Europese Raad. Om die reden werken wij daar met z'n allen enorm hard aan.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Juist omdat de minister het kaderbesluit over het aanhoudingsbevel wil beperken ten opzichte van hetgeen nu voorligt en wil toespitsen op de terrorismebestrijding, vraag ik mij af of dit niet binnen de context van het kaderbesluit over de terrorismebestrijding kan worden uitgewerkt. Daarin staat ook een artikel over uitlevering.

Minister **Korthals**: Het ziet er niet naar uit dat dit een begaanbare weg is.

Tot slot wil ik nog iets zeggen over de procedure die wij willen volgen. Ik hoop op of omstreeks 26 oktober een notitie uit te brengen over de kaderbesluiten. Daarin worden de belangrijke punten geanalyseerd, zodat wij deze in politiek opzicht met elkaar kunnen doornemen. Dit wil ik in ieder geval 30 oktober bespreken, maar wellicht kan dat ook in het kader van de JBZ-raad van 16 november.

De heer **Van Oven** (PvdA): Ik heb een vraag over het kaderbesluit inzake het Europees aanhoudingsbevel. Er ligt een vraag voor van het voorzitterschap waarin vier mogelijkheden worden voorgelegd. In de geannoteerde agenda staat dat het vervallen van die dubbele strafbaarheid moet worden gekoppeld aan een definitie van het terrorisme. Dat vind ik eigenlijk niet terug in de vier mogelijkheden die door het voorzitterschap worden voorgelegd.

Minister **Korthals**: Wat ik zojuist aangaf, is van latere datum dan de brief.

De heer **Van Oven** (PvdA): Het stuk van het voorzitterschap is dus het nieuwste stuk. Is dat de basis voor de besluitvorming van maandag?

Minister **Korthals**: Dat klopt. Dat is de basis.

De heer **Van Oven** (PvdA): Dan staat de regering voor de vraag welke van die vier mogelijkheden zal worden gekozen.

Minister **Korthals**: Ik heb gezegd dat wij streven naar een ruim toepassingsgebied met een dubbele strafbaarheid.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Het is mij nog niet helemaal duidelijk. Om welke variant gaat het?

Minister **Korthals**: Het gaat om de tweede variant.

De heer **Van Oven** (PvdA): De eventuele beperking zou dan dus uit het terrorisme bestaan.

Minister **Korthals**: Ja.

De heer **Van Oven** (PvdA): Dat kan op twee manieren worden uitgelegd.

Minister **Korthals**: Wellicht kan de onderhandelaar hier zelf iets over zeggen.

De heer **Demmink**: Er zijn inderdaad een paar landen – Groot-Brittannië voorop – die een zo ruim mogelijke omschrijving willen hebben en geen dubbele strafbaarheid. Dat haalt het niet. Een paar maanden geleden hebben wij immers vastgesteld dat tenminste zeven landen in Europa willen vasthouden aan de dubbele strafbaarheid.

De tweede mogelijkheid is een ruime omschrijving met dubbele strafbaarheid.

De derde mogelijkheid is de zogenaamde positieve lijst; dat is de Italiaanse gedachte. De Commissie stelde oorspronkelijk een negatieve lijst voor, maar de Italianen hebben voorgesteld om in plaats daarvan een positieve lijst op te stellen omdat dit harmoniserend werkt. Daarop staan alleen de strafbare feiten waarover je het eens bent of waarover afspraken zijn gemaakt. Een combinatie van de tweede en derde optie is ook mogelijk. Je gaat dan uit van een positieve lijst. Daarbovenop komt dat daarmee ook andere misdrijven behandeld kunnen worden, mits er sprake is van een dubbele strafbaarheid. Mijn gevoel zegt mij dat het dicht in de buurt van het laatste zal komen, dus een positieve lijst – dan kun je laten zien wat er allemaal op staat, dat is een krachtig signaal – die naar wens is uit te breiden, als er maar dubbele strafbaarheid is. Dat zal echter nog een stevig gevecht worden met de landen die helemaal niets over dubbele strafbaarheid willen horen en dat zijn niet de minste.

De heer **Van Oven** (PvdA): Dan zouden op die positieve lijst dus meer delicten voorkomen dan alleen terrorisme.

De heer **Demmink**: Aanzienlijk meer.

De **voorzitter**: Het lijkt mij verstandig dat de Kamer hierover informatie krijgt zodra die beschikbaar is.

De heer **Hoekema** (D66): Het ontwerp-kaderbesluit over het bevroren van vermogens-

bestanddelen is dus iets anders dan de al aangenomen verordening over het bevriezen van banktegoeden van terroristische organisaties. Dat is de communautaire rechtsbasis voor het aanpakken van de clubs die voorkomen op de lijsten van de FBI, de Taliban of op de lijst van Bush. De rechtsbasis van het laatstgenoemde was uiteindelijk artikel 308 van het EG-verdrag?

De heer **Demmink**: Artikel 308 van de verordening.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik heb toch nog een vraag over de chronologie van de besluitvorming. Hoe groot is de kans dat er overeenstemming is over een Europees arrestatiebevel zonder dat overeenstemming bestaat over een terrorismedefinitie? Met andere woorden: kan Nederland akkoord gaan met een Europees arrestatiebevel zonder dat bekend is wat dit voor het terrorisme zal inhouden?

Minister **Korthals**: Ik verwacht dat eerder overeenstemming zal ontstaan over het Europees kaderbesluit inzake terrorisme dan over het Europees aanhoudingsbevel. Door de vele principiële punten en door de breedte ervan is dat immers veel ingewikkelder dan het terrorismebesluit.

De **voorzitter**: De Kamer gaat ervan uit dat zij keurig op de hoogte wordt gehouden van de ontwikkelingen. De minister geeft aan dat dit inderdaad het geval is. Ik dank eenieder voor zijn inbreng, in het bijzonder de minister en zijn medewerkers.

Sluiting 15.00 uur.